ENVNCTIATVM TRICESIMVM OCTA.

Pascha & reliqua festa mobilia, Cyclo clauium, literaq; Dominicali habitis, cognoscere.

Exo, c 12

LEGITVR EXODI c 12 Dixisse Dominũ Moysi & Aaroni in Aegypto, Mensis iste vobis principium mẽsium, primus erit in mẽsibus anni. Loquimini ad vniuersum coetum filiorum Israël, & dicite eis &c̃, paulopost. Est enim phasæ, id est, transitus domini. Leuitici quoq; 23. Mense primo quartadecima die mensis ad vesperum phasæ domini est, & quintadecima die mensis huius solennitas azimorũ domini est. Et Numeri c 28. Mense autem primo, quartadecima die mensis, phasæ domini erit, & quintadecima die solennitas. Septem diebus vescentur azymis, quarum dies prima, venerabilis & sancta erit &c̃. Deutro. 16. Obserua mensem nouarum frugum, & verni primum temporis, vt facias Phase domino deo tuo, quoniã in isto mense eduxit te dominus deus tu' de Aegypto nocte &c̃. Et Esdre 1 cap. 6 Fecerunt autem filij transmigrationis Pascha quartadecima die mensis primi. In Paralipomenon 2 cap. 35 Fecit autem Iosias in Hierusalem Phasæ domino, quod imolatũ est quartadecima die mensis primi. Iosephus quoq; clarissimus hystoriæ scriptor, libro 3 Antiquitatum iudaicarum cap. 12 in hunc modũ scriptum reliquit. Mense autem Xantico, qui apud nos Nisan appellatur, id est, anni principium quartadecima Luna soli opposita in Ariete, quo mense liberati sumus à seruitute Aegyptiorum, Sacrificium quod nunc egredientes ex Aegypto fecerunt imolare nos annis singulis, quod Pascha dicitur &c̃. Quintadecima succedit festiuitas azymorũ quæ septẽ diebus celebratur, in qua azymis vescuntur. Hęc Iosephus. Euangelista Mattheus testatur 5, Christum non venisse qui legẽ solueret, sed adimpleret, iccirco appropinquante passionis tempore legittimum pascha, quod lex 14 die primi mensis ac vesperi, quãdo azymorum dies initium sumit, celebrandum non neglexit, immò opportunissimè verissimèq; cum suis cælebrauit. Testantur hoc Euengelij sacrosancti assertores. Mattheus 6 & 20 cap. vbi ait. Prima die azimorum &c̃. accesserunt discipuli ad HIESVM dicentes. Vbi vis paremus tibi commedere pascha &c̃. Vespere autem facto discumbebat cum discipulis suis. Marcus itidem, Lucas & Ioannes paschatis tempus satis apertè ostendunt. Sed quorsum hæc inquis? Eò, bone lector, quo intelligas paschale festum & Iudeis & primitiuæ post hac aliquandiu ecclesiæ in 14 primi mensis cultum fuisse, quod nobis nequaq̃ fit ea quàm subdam ratione. Eusebius namq; ecclesiasticæ hystoriæ compilator libro 5 cap. 23 tradit disceptationem seuerissimam inter episcopos asiaticos ortam, eos qui primã Synodum in Cæsarea Palestina constituerunt, Primam inquam post illam cuius acta apostolica meminerunt, vtrum scz Pascha 14 mensis primi, iuxta legem Moysi celebrari debeat. Ibi Theophilum Cæsareæ Præsulem, imperante sic Victore Rhomano Pontifice, constanter conclusisse, non amplius cum Sabatarijs Iudeis 14 primi mensis die, sed potius dominica paschatis festum Christianis honorandum esse. Vnde Theophilus idem Concilij Cæsariensis præses, quoniam id ab omnibus pariter approbatum erat, palam omnibus ecclesijs scriptum promulgauit Constitutum scz esse, vt intra 12 Kalendas Aprilis, & 11 Kalendas Maij, Pascha celebretur, neq; cuiquam transgrediẽdi hos terminos vel citra vel vltra facultatem concedi, & bene profectò, quoniam tunc temporis 11 Kalend: Aprilis, id est 21 die Martij contingebat æquinoctium, post quod, si 14 Luna accidat, Paschalis festiuitas vsq; in 20 vel 21 diem Aprilis transferri potest, hoc modo. Si enim oppositio id est, 14 Luna in 13 aut 12 Kalen: Aprilis incidat, tunc alterius decimæquartæ tempus expectandum est, quod non prius quàm 19 aut 20 Aprilis euenire solet, qui & termin' Thephili est. De Luna quoq; præceptum non est posthabendum, quo iubebantur Iudei lunas 7 post 14 continua feriarum consecratione obseruare. Quocirca cum inter 11 Kalen. Aprilis & 12 Kalen: Maii plenilunium siue decimaquarta offertur (post æquinoctium saltem) tum proxima Dominica post oppositionem eligitur in Pascha. At si contingat Lunam plenam dominicæ incidere, proxima post eam dominica accipitur, tanquam adhuc sacrificata, ea ratione, qua Moses 7 perpetuas luces sanctificatas affirmauit. Hoc autem fit, ne cum Iudeis pascha idem veneremur, qui eodem die illud adorant. Fit autem & nobis dies sancta, à dominica enim vsq; ad alteram non nisi septem dies numerãtur, ita vt & nos sacrata die vna scz ex 7 Mosaicis Pascha honorem'. Cõmuniter iam latinos, græcos & hebreos pascha celebrandum post ęquinoctiuum decreuisse vides, Quod decretum sequuti patres Nicenæ Synodi æquinoctum 12 Kalen: Aprilis, Pascha vero 11 Kalendas, id est, sequenti die post, vsq; ad 5 Aprilis procedendo constituerunt. Nam si 11 Kalen: Aprilis dominica occurrat, iam Pascha in proximam dominicã, quæ 5 Kalen: Aprilis 28 scz Martii die erit, prolongabitur. Idem post hos Anthiocheni, Cæsarienses, Alexãdriniq; conuentus stabilierunt, & confirmarunt. Ad istã igitur equinoctii supputationem, quæ in 21 Martii relata est, Dionisius ille Rhomanus abbas Kalendarii sui basim iæcit, perinde atq; fixum, nec vnquam variabile sit æquinoctii tempus futurum. Ob eam vero causam, neq; Paschatis festum hactenus ante 21 Martii diem, sicut olim soluit, celebratum est, neq; in posterum (& hoc contra Nicenei Concylii decreta, nisi mos ecclesiæ annorum iam multitudine deprauatior redditus, castigetur, veraq; æquinoctii ratio ineatur) celebrabitur. Quanquàm vero sacræ literæ nihil ęquinoctii memimerint, sed tantũ primi mensis, nihilo secius tamen intelligere datur primũ esse mensem illum, cuius oppositio, id est, plenilunium cum ęquinoctio coincidit, aut proximè sequitur, cum illud apostolorum iam olim sententia comprobatum legatur, quibus sancitum est, ante æquinoctium vernum Pascha colere nemini vt liceat. Aequinoctium autem, quod tempore Synodi præfatæ contigit, à nostro iam 11 diebus distare palam fit, cum illud 21 Martii euenerit, nostrum 10 præsens contingat, & post paucos annos 9 die quoq; futurum sit. ¶Causas erroris in celebrando paschate, vnde totius Rhomani Calendarii sequitur confusio, absolutissimè didiceris ex Natali Regis Ferdinandi, proponẽs in exemplum 1503 annum. Illico enim vides sequenti die post natiuitatem, quod est 11 Martii, æquinoctium, 12 vero plenilunium, & in ipso plenilunio Dominicam accidisse, qua occasione Paschatis festum, iuxta Theophili statutũ proxima dominica sequi debuerat, hoc est, 19 Martii. Verum ex sententia ecclesiæ 29 diebus integris dilatum, 16 Aprilis sacratum vides. Vnde oculis vsurpare licet errorem Calendarii manifestum, vtq; pascha non secundum Moysen post 14 primi mensis, sed post plenilunium mensis secundi, quod planè alienum videri quæat, imò quod adhuc amplius, eo tempore, quo sol 5 gradum Tauri occupat, qui immundus dicitur, celebratum tempore regis Ferdinandi sit.

Error celebrationis paschatis demonstratur per exem Regis FERDINANDI.

Quod æquinoctium subinde anticipet in causa est Trepidatio octauæ spheræ, & quantitas anni Solaris hunc vsq; in diem nondum satis cognita. Hyparchus enim annum 365 dies, 25 M̈, 12 secunda habere prodidit. Iulius Cæsar 365 dies, 6 horas, adunguem, quod à vero longe abest. Ptolemæus 365 dies, 5 horas 55 M̈, 22 Z̈ annum facere asserit. Alfonsus anno 365 dies, 5 horas, 49 M̈, 16 Z̈ (quem si sequaris, quomodo quarto quouis anno diem intercales non video) inesse pronunctiat. Anticipatio autem æquinoctii in annis 132 propè variatur per vnum diem. Proxima Calendarii corrupti causa est, illa scz, quia coniunctiones oppositionesq; luminarium, iuxta Dionisii Cyclum supponantur, cum tamen haud ita longo temporis processu, certitudinem suam obtinere valeant. Consuetudinem ecclesiæ sequutus, cyclos pręmisi, per quos pascha nunc inuestigare disces, quomodo semper quidem vti poteris, si modo præsens ecclesiæ ritus, vt nunc est, seruetur.

Variæ obseruationes super anni quãtitate.

¶Cyclum Clauis paschalis enunctiatum 35, literamq; dominicalem enunctiatum præcedens, edocuerunt, per quæ duo festum paschale nunc discetur. Numerum ergo Clauium in limbo interiori, quem penes NVMERVS CLAVIVM maiusculis, vt liquet, habetur literis inspice. Quem visum cum indice Z rotæ volubilis vexillum gerentis, signa. In limbo deinde exteriori literam Dominicalem prius inuentam, proximè, post indicem, iuxta dierum ordinem obuiam quære, & eidem indicem adiunge, sic, vt litera cum ostensore non occulatur, sed linea fiducie eiusdem indicis tantummodo mediam alteram inter literam dominicalem præsentem & proximam antecedentem, contra dierum ordinem puta, sitam contingat. Illum etenim diem Christiana constitutio generali quadam obseruatione paschalem tuetur. Festa post hac mobilia suis in locis ordinatim apparent. Demonstratio ocularis esto.

Quomodo festum paschale sit inuestigandum.

¶Diuus CAROLVS semper Augustus anno 1500 currente genitus, cuius litera dominicalis E D, Cyclus autem Clauium 38 fuit. Nunc 38, qui est numerus penultimus limbi interioris cum indice notetur, quoniam vero E iam litera dominicalis esse desiit in Februario (sicut anni Bisextilis ratio exigit) index modo non in E sed in D literam 19 diei Aprilis vicinã transferendus est. Ita vt c & d literas, dies autem 18 & 19 per medium diuidat. Quo facto, paschale cum reliquis festis orbiculatim suis nominibus expressis, liquebit, sola Septuagesima ibi aduertenda fuerit, quæ in anno Bisextili non eo die, quem Septuagesimæ nomen attingit, colitur, sed in eo qui hũc sequitur.

Exemplum CAROLI, Imperatoris.

HIS FESTORVM INVENTORVM ordo est anni 1500 currentis.

Septua.	16	Febr:	Iudica	5	Apri.	Cãtate	17	Maii
Estomihi	1	Mar.	Palmarum	12	Apri.	Rogationũ	24	Maii
Quadra	8	Mar.	Pascha	19	Apri.	Ascẽsio dñi	28	Maii
Remi.	15	Mar.	Quasimodo	26	Apri.	Exaudi	31	Maii
Oculi	22	Mar.	Miserico. dñi	3	Maii.	Pentecoste	7	Iunii
Letare	29	Mar.	Iubilate	10	Maii.	Trinitatis	14	Iunii

In præsentia festum paschale iuxta obseruationes ecclesiæ videtur 19 Aprilis exigere, cum idem si Moysen & patrum sanctiones sequi malîmus 15 Martii celebrari, aut secundũ Theophili dogma in proximam dominicam sequentẽ (quæ est 22 Martii) transponi debeat. Quod idem obseruare coacti eramus, si equinoctium verum amplecti voluissemus. Sed hic apparet pascha per 35 dies vltra debitum terminum dilatum esse, impurumq; in mensem, cui Taurus præfuit (die enim

